

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul III. — No. 40.

11 Octobre, 1898.

SUCCESE MICI, DAR INSEMNAȚE

Românii din *Lugoj* și cei dela *Arad* au reputat două considerabile izbânzi în timpul din urmă.

În așa numitele «*congregațiuni*», sau adunării generale ale comitatelor respective, Românii au răușit de astă-dată să facă să fie respectată voința lor.

În congregațiunea dela *Lugoj*, care reprezintă comitatul *Caras-Severinului*, comitat aproape exclusiv românesc, Românii nu formează majoritatea, căci și în alcătuirea acestei majorități comitatense, guvernul maghiar și «*fișpanii*» săi, adică comiții, au posibilitatea de a îngera și de a violenta conștiințele după plac.

Dar deși Românii constituiesc o minoritate în adunarea generală care chivernisește în mod autonom afacerile comitatului lor, ei sunt temuți de Ungurii pripășiții pe acolo. Aceștia au conștiința netedă, că sunt niște venetici în aceste comitate românești, ei știu că stau ca frunza pe apă acolo, că sunt insule într'un ocean de Români și că acest ocean e și el capabil de a fi agitat de orcanuri....

Cu toate acestea, deși membrii români ai acestor congregațiuni au

ridicat de nenumărate ori cuvîntul lor, acest cuvînt mereu resuna în pustiu. Membrii maghiari și maghiaroni ai acestor adunări ascultau toate argumentele Românilor în tăcere și în fine votau în sens-maghiar.

Ne surprinde deci știrea, că Românii din congregațiunea dela *Lugoj* și dela *Arad* au triumfat de astă-dată. Cei dela *Lugoj* au isbutit, ca propunerile lor să fie primite, propuneri de ordin național, căci ele vizează, ca în comunele românești limba română să fie respectată ca limbă oficială.

Românii dela *Arad* iarăși au reușit, în unire cu o parte a opozițiunei ungurești din congregațiunea de acolo, să dea comitelui («*fișpanului*») un vot de blam. Acesta susținea adică, că bietele comune românești ar avea să plătească suma, de câte-va sute de mii de franci, defraudată de un patriot maghiar fără frică și prihană și purtător al neamului *Krivanyi*. Românii însă au arătat imoralitatea acestei propuneri și au determinat, o parte din congregație să voteze împotriva fișpanului, ceea ce s'a și făcut.

Multora li se vor părea mici aceste succese, și de caracter local.

Cei ce cunosc enormele dificultăți, cu cari au să lupte frații noștri peste munți, aceia vor ști să prețuească aceste izbînzi. Ele, în ori-ce cas, dovedesc că prin o bună disciplină, prin o strînsă solidaritate și prin o enegie neînfrîntă Românii pot să se afirme în chip real în viața publică a țării în care trăesc și suferă.

Dacă și Românii din celelalte vr'o 12 comitate vor proceda tot ast-fel, atunci în curînd chestiunea națională va lua un nou avînt.

Să sperăm, că pilda Românilor dela Lugoj și dela Arad va avea darul să încălzească și să însuflețească și pe Românii din celelalte comitate.

STATISTICA PRIGONIRILOR

DE

PESTE MUNȚI

(Dela Septembrie 1897 — Septembrie 1898).

(Urmare și fine).

„Revoluții valahe“

Cu îndoitul scop de a înăspri prigoanele în potriva Românilor și de a le arăta drept ceea ce n'au fost nici-odată, adică revoluționari și oameni periculoși statului și casei domnitoare, — oamenii stăpînirii ungurești au născocit și-au pus la cale mai multe așa numite «revoluții valahe», dar cu toate s'au făcut de ris și de batjocură. Toată lumea a putut vedea de undă veneau ele și ce scopuri urmăreau. Veneau adică din Budapesta, dela vestitul Ieszenszky Sándor, mîna dreaptă a lui Bánffy și urmăriau toate — numai scopuri ungurești!

«Comitul hel fer de nume». Prin vara anului 1897, s'au trimis din Budapesta multe de proclamații revoluționare între Români, cari erau provocați să se adune în Budapesta unde «or hoteri se trage punte di sub Bánffy a fare». Proclamațiile erau iscălite «Comitul hel fer de nume». Foile ungurești, cari aveau aceste proclamații dela isvor au început să facă tărăboiu mare, că Românii vreau să facă, împreună cu socialiștii, revoluție în Budapesta! Vorbă să fie!!

«Revoluția» din Săcele. A doua «revoluție valahă» făurită de stăpînirea ungurească — este cea dela Săcele.

Pe la începutul lui 1898, aflînd stăpînirea că Românii vreau să serbeze zilele mari dela 1848, ce s'a gîndit? Să iscoadă o «revoluție valahă», pentru ca să poată opri cu atît mai ușor serbările noastre. Iute-iute s'au fabricat la Budapesta niște hirtii «revoluționare» date din București. Hirtiile erau adresate «Fraților români de peste Carpați» și ne provocau să mai facem o revoluție ca la 1848, că bani și arme ni-se dau... de «comitul hel fer de nume», vorba vine... Îndată-ce au făcut planurile «revoluției», oamenii lui Ieszenszky le-au trimis din Brașov pe la cîți-va preoți români din Săcele. Dar Ieszenszky le-au a fost atît de cuminte, încît în același timp trimise la Brașov și Săcele trei polițai secreși, cari să «descopere» dragă Doamne, «revoluția!» La 20 Ianuarie 1898, unul din polițai se duse la preotul român Frateș din Bacifalău (în Săcele), dîndu-se ca negustor. Două clipe în urmă sosi cu poșta pachetul de hirtii «revoluționare». Atunci sosiră — ce potriveală a naibei! — și cîți-va jeandarmi, fac perchisiții preotului și spun că au descoperit o «revoluție»; iau apoi cu sine pe omul lui Ieszenszky, despre care ziceau că «e pasăre din București!» Aceeași comedie s'a re-pețit aproape întocmai la preotul român

Giurgiu din Purcăreni (în Săcele). Atît acestuia, cit și preotului I. *Bogdan* din *Zizin* (lingă Săcele) și călugăriței *Iustina Moga* din *Satulung* jeandarmii le-au călcat casa și le-au făcut perchisiție, dar nau găsit nimic! Cu toate acestea foile ungu-rești făceau gălăgie grozavă, că s'ar fi descoperit o «revoluție» românească!

Mai tîrziu însă, gazetele stăpînirii s'au grăbit să scrie, că n'a fost nici vorbă de vre-o «revoluție» și că *toate veștile un-gurești erau numai niște proaste născoci-ri!!*

Preoții români bănuți pe nedrept au dat în judecată pe unul dintre polițaii se-creți, cu numele *Kálmán Hugo*, dar tri-bunalul a respins pîra, pe cuvînt, că acel *Kálmán Hugo* «a fost însărcinat de stă-pînire cu perchisițiile!» O dovadă mai mult, că oamenii stăpînirii au pus la cale toată comedia cu «revoluția!!»

Încă o «revoluție» neisbutită. Văzînd că «revoluția» dela Săcele i-a dat de ru-șine oamenii lui *Ieszenszky* s'au pus să «descopere» altă «revoluție valahă», dar cu asta s'au batjocorit și mai rău.

La 5 Februarie 1898 s'a înfățișat la preotul *Vasile Crișan* din *Murăș-Decea* un necunoscut, care zicea că vine din Ro-mânia. Necunoscutul — ce era un om al lui *Ieszenszky* — spuse preotului că boerii din România sunt foarte milostivi cînd e vorba de biserică. Preotul s'a bucurat de asta și 'l-a rugat pe necunoscut să mijlo-cească un ajutor pentru biserica săracă din *Murăș-Uioara*. Peste noapte necunos-cutul a mas la preot. Dar ce să vezi? Peste vre-o două săptămîni, la 21 Fe-bruarie, preotul se pomenește cu subju-dele cercual, pretorul, un jude cercetător, alți doi Unguri, și trei jeandarmi, cari îl provoacă să dea hîrțile ce le are dela Ligă și cari sunt menite a provoca o «re-voluție». Preotul răspunde că n'are nici o hîrtie de asta. Dar Ungurii nu se mulțu-

mesc și răscolesc toată casa; nu găsesc însă nimic și pleacă cu buzele umflate!

Dați de rușine aici, oamenii lui *Ieszenszky* își mai încearcă norocul și în *Bucium-Poeni*. În 13 Februarie 1898, un necunoscut roagă pe învățătorul de ocolo *George Lupu* să-i dea sălaș peste noapte. La 15 Februarie, pe la orele 11 noaptea, vine la casa învățătorului judele cercual cu trei jeandarmi și-l provoacă să dea scrisorile «revoluționare» pe cari i le-a adus acel necunoscut. Dar de scrisori nici pomeneală! La 21 Februarie, învățătorul a fost purtat pe la judecătoria din *Abrud* și s'a dovedit că toată «revoluția» nu-i iarăși decît o co-medie.

«Revoluția» din *Subpădure*. Nu mult după rușinoasa uneltire «revoluționară» din Munți, o altă comedie de «revoluție» se descopere în comuna *Subpădure*. Aici trăește un anumit *Basil Milian*, agent provăcător al stăpînirii. Acest nenorocit ticluște o proclamație ca venită din Bu-curești și subscrisă «Comitetul executiv», în care provoacă pe Români ca în ziua de 3/15 Maiu să alerge cu mic cu mare la *Blaj* și să tacă «revoluție», cu atît mai virtos, că «frații de dincolo» ne vor veni înfr'ajutor. Spionul ungar se duce cu «pro-clamația» la un tipograf ovrei din *Dicio-Sin-Mărtin*. Ovreiul, aleargă îndată la fișpan și-i spune ce «revoluție» grozavă a «descoperit». Fișpanul, știînd că legea poate urmări numai proclamațiuni tipărite spune jidanului s'o tipărească numai, c'apoi va avea el de grije. Cînd «proclamația» era tipărită, vine la jidan pretorul și o sechestrează. Luat la răspundere, *Milian* spune, că «a făcut proclamația ca bun pa-triot și voia s'o trimită din *Brașov* la preoții și fruntașii români», ca să-i tragă în belea. *Milian* a mai spus, că «după-cum știu domnii unguri, el e spionul lor.»

Planul de revoluție dela «*Carlsbad*». În luna lui August 1898, *Ieszenszky* și

oamenii săi au mai fabricat o «revoluție» aceasta și mai grozavă, pentru că ar fi fost amestecate în ea toate popoarele subjugate din împărăție, în frunte cu Cehii și cu Românii. Planul grozavei «revoluții» s'ar fi făcut la băile Carlsbad din Austria unde s'ar fi întrunit fruntași ai tuturor popoarelor subjugate și ar fi hotărît o «revoluție» în contra Ungurilor. Dar toate acestea sau dovedit ca născociri.

«**Plan pentru omorîrea lui Bánffy**». Către sfârșitul lui August, ce să vezi? Oamenii stăpînirii «descoper» și trimbiță în toată lumea, că *Liga Română* din Paris ar fi făcut un «plan pentru omorîrea lui Bánffy»! Cînd foile ungurești țipau mai tare, se dovedește că ear e vorba de o comedie. Un ticălor Ungur, Szeles Adorján, care a fugit la Paris după ce a voit să arunce cu dinamită o statuie austriacă din Budapasta —ajuns muritor de foame, scrisese lui Bánffy, că «a descoperit un plan al Ligei Române pentru omorîrea lui» și-i cerea... *100 de florini ca să pună mîna pe «revoluționari»*

Urgia prigonirilor.

Sălbatica urgie a prigonirilor ungurești ne-a bintuit și anul acesta cu furie și fără conținere.

Punem la răvaș pe cele mai strigătoare.

Goana în contra foilor naționale. Ca și în anii trecuți, stăpînitorii au lovit fără cruțare și anul acesta în foile noastre naționale, întemnițînd pe redactori și mai ales jefuind foile cu grele pedepse în bani.

Procese de presă. Se înțelege, loviturile furioase ale dușmanilor s'au îndreptat mai ales asupra *Tribunei*, ziarul cel mai de frunte al partidului național.

Două procese și numeroase pedepse bănești a îndurat *Tribuna*. Amîndouă procesele s'au pornit în contra unor articole despre măcelul dela Mehadica.

În cel dintîiu proces, Tribuna era acu-

sată. că a vorbit de rău administrația ungurească și în deosebi pe ofițerul de jandarmi Bányai. Redactorul Andreiu Balteș a comunicat la proces numele corespondenților cari au trimis *Tribunei* scrisorile improcesuate (două). Dar tribunalul a declarat, că aceia nu mai pot fi dați în judecată. Balteș a cerut amînarea procesului ca să-și poată aduna datele, cu cari să dovedească cît de adevărate sunt corespondențele improcesuate. Tribunalul n'a voit. Balteș a dat recurs, dar respingerea recursului i s'a adus la cunoștință numai două zile înainte de pertractare. Firește, Balteș fiind nepregătit la asta nu s'a putut apăra. Procesul s'a sfîrșit cu *condamnarea d-lui Balteș la 5 luni temniță și 500 fl. lipsă din cauțiunea Tribunei.*

Al doilea proces s'a pornit în contra *Tribunei* pentru un articol, în care se arăta cît de greșit a lucrat în afacerea măcelului dela Mehadica tribunalul din Caransebes. Pe atunci, redactor răspunzător al «*Tribunei*» era d-l T. V. Păcățian, care însuși scrisese articolul. D-l Păcățian, în timpul procesului, trecuse în România și de aici a publicat în *Tribuna* o scrisoare către președintele tribunalului din Cluj, arătînd cauzele pentru cari nu se poate înfățișa la proces. În ziua procesului, s'a înfățișat la Cluj numai d-l Dressnand, procuristul firmei «*Tipografia*», care și el fusese acusat de procuror. Apărător al acusatului a fost tînărul și destoinicul nostru avocat *dr. Iuliu Maniu*, care în cuvîntarea sa a spulberat toată acusa. Procurorul cerînd condamnarea d-lui Dressnand, a făcut prețioasa mărturisire, că a dat în judecată pe d-l Dressnand, «cu scopul de a prinde cumva pe vr'un slujbași dela tipografie sau foaie, pentru-ca să poată cere în urmă confiscări de sume din cauțiunea «*Tribunei*»!! Adecă, recunosc și dușmanii că scopul lor e să nimicească foile noastre, sărăcindu-le mereu! *Noi să pricepem ce*

vreau ei, și să ne apărăm foile, abonându-le cât de mulți!

Procesul acesta, care a fost al 26-lea al «Tribunei», s'a stîrșit cu declararea de nevinovat a acusatului — minune mare la tribunalele ungurești, cînd acusatul e Român!

Împotriva foii *Tribuna Poporului* dela Arad încă s'au pornit anul acesta două procese.

Cel dintîiu, Pentru un articol intitulat «*Vremea s'a împlinit*», a fost judecat la tribunalul din Oradea-Mare, în 8 Iunie 1898. D-l *Aurel Trif*, care s'a dat de scriitor al Articolului, a fost osîndit la 3 luni temniță și 250 fl. pedeapsă în bani. Apărător al acusatului a fost d-l dr. Ioan Suci, avocat, Răspunzînd vorbirei acestuia, procurorul dr. Perjéssy s'a scăpat să spună adevărul: «*da, vrem să maghiarisăm!*»

Despoierea «Tribunei» și Foii Poporului. Pe lîngă procese, stăpînitorii au mai prigonit foile comitetului nostru național din Sibiu, despoindu-le în repețite rînduri de sume de bani.

Din cauțiunei (chezășia) Foii poporului, stăpînirea a luat 28 fl. 90 cr. ca chirie de temniță (!) pentru osînditul redactor A. Balteș. Tot din banii «Foii» sau luat 32 fl. 25 cr. cheltueli de proces pentru osîndiții George Moldovan și Ioan Șerb, amestecați într'un proces al «Foii».

Din cauțiunea *Tribunei* sau luat odată 31 fl. pentru osînditul învățător Nicolae Trîmbițoiu, amestecat într'un proces al *Tribunei*, ear altă-dată 269 fl. 15 cr. cheltueli de proces pentru 15 Români din jurul Turzei, cari trimiseseră o scrisoare de aderență d-lui Aurel C. Popovici.

Opreliști de adunări. În toamna anului 1897, reunirea învățătorilor gr.-or. din comitatul Făgărașului a fost oprită fără nici o pricină. a-și ținea adunarea.

La 2 Decembrie 1897, adunarea de constituire a despărțămîntului din Beiuș al

«*Asociațiunei*» a fost risipită de jandarmi fără nici o cauză legiuită.

Prigoniri peste prigoniri. În Săliște nouă flăcăi români au fost osîndiți cu pedepse în bani de către judecătoria cercuală, pentru-că la 3/15 Maiu au pus pe case mai multe steaguri naționale.

— Preotul *Emanoil Beșa* din Zlatna a fost osîndit de către tribunalul din Sibiu la șase săptămîni temniță și 25 fl. pedeapsă în bani, pentru că acum trei ani, la un ospăț a lăudat pe socrul mare, din cauză că ține în casă icoanele martirilor și a dorit ca aceștia să scape cît mai curînd din temniță.

— Preotul *Ioan Neagu* din Gladna-română a stat 6 luni în temnița dela *Seghedin*, pe cuvînt că ar fi «agitat» împotriva tîmbălăului millenar.

La 1 Decembre 1897. 8 domni și 2 doamne române din Munții-Apuseni au intrat pentru citva timp în temniță, osîndiți din cauză că acum cîți-va ani întîmpinaseră pe fericitul Iovu Băbuțiu, la eșirea lui din temniță, unde zăcuse pentru o adresă de aderență.

— Învățătorul *George Făgărășan* a stat 14 luni în aceeași temniță, pentru-că a cîntat cu un cor înființat de el cîntece naționale.

— Preotul *Albon* din *Deștat* a fost arestat în Cunța și dus între baionetele jandarmilor la Alba-Iulia, pentru că la 3/15 Maiu a pomenit în biserică numele martirilor morți la 1848.

— *Opt învățători români*, rezerviști la honvezi, au fost osîndiți cu 10 zile închisoare militară, ear doi dîntre ei și cu închisoarea civilă (de către judecătoria din Tîrgul-Mureșului), — pentru că la manevre au cîntat «*Doină lui Lucaciu*».

— D-l *Manoilă Sara* din Vurpăr a fost osîndit la 5 luni temniță și 100 fl., pentru-că întrebuse în glumă pe un Ungur: «*de ce hoherii sunt tot Uuguri și Nemți?*»

— D-l *George Micu*, învățător în Pintic, a fost condamnat la *două luni temniță ordinară*, pentru că la o petrecere zisese: «*Trăiască și cei de după ușile temnițelor!*»

— *Mihail Sigeti* din Borșa a fost osîndit de tribunalul din Cluj la *6 săptămîni temniță și 10 fl. pedeapsă în bani*, — pe cuvînt că ar fi «ațîțat» în contra statului.

— Preotul *Ioan Furca*, din jurul lugojului a fost osîndit la 23 Septembrie la 1. lună temniță de stat și 50 fl. amendă, pentru că ar fi agitat contra Ungurilor și Jidovilor.

Părintele *Rubinovici* din Bănat a fost osîndit la *6 luni temniță în Seghedin*, pe cuvînt că ar fi «ațîțat» în contra Ungurilor.

— Preotul *Basil Morariu* a fost osîndit la *10 luni temniță și 150 fl. pedeapsă în bani*, învățătorul *Crucian Simu* la *8 luni temniță 100 fl. pedeapsă în bani*, ear studentul universitar *Ioan Simu* la *4 luni temniță și 50 fl. pedeapsă în bani*, pentru că au înființat în *Ciufud* un cor de plugari și au cîntat cu acest cor «Deșteaptă-te Române».

— Țăranii *Ilie Crăciun* din Doștat și *Ioan Manițiu* din Poiana-Sibiului, au fost *intemnițați pe 3 luni*, pe cuvînt că ar fi «ațîțat» în contra legilor păgîne-bisericești.

— *Prigonirea d-lui Advocat dr. Tămaș*. Un tînăr avocat al nostru, d-l dr. Tămaș, care și-a deschis cancelaria în *Hida* (comitatul Clujului), fusese condamnat la 3 zile temniță de stat pentru un duel ce avusese cu un solgăbirău «patriot» pe cînd era candidat de avocat în Lugoj. S'a făcut recursuri în cauză și d-l Tămaș, a cerut tribunalului din Lugoj să i-se publice la judecătoria din Hida hotărîrile ce se vor aduce față de recurs. Tribunalul a încuviințat cererea, dar cînd să se publice hotărîrea dela Curie a dat, pe nedrept, poruncă, pentru exortarea d-lui Tămaș la Lugoj. In dimineața de 26 Maiu, d-l Tă-

maș a fost *ridicat din pat de jandarmi și dus între baionete la Lugoj*. Aci s'a dovedit nelegiuirea purtării tribunalului care și-a recunoscut greșala.

Sălbăticiile împotriva eroului Axente Sever. In preseara zilei de 3/15 Maiu 1898, o haită de Unguri turbați au atacat cu pietre casele din Brașov ale d-lui *Axente Sever*; toate ferestrele au fost sparte. Sălbatecii au voit să omoare pe Axente, dar din nenorocire el nu era acasă. Inainte cu opt zile se mai spărseseră odată ferestrele dela casele lui Axente.

Învățați străini prigonîți de Unguri. La 11/23 Noembrie 1897, *Marchizul Pandolfi*, mare învățat italian și prieten foarte călduros al Românilor, voind să treacă din Ungaria la București, prin Orșova, a fost *oprit la graniță de către funcționarii unguri*, pe cuvînt c'ar fi... «spion»! Numai în urma protestărilor energice ale consulilor italian și austriac din București a fost liberat.

— In vara anului 1898, a călătorit printre Români bănățeni și transilvăneni vestitul învățat român *dr. Polichroniu Sircu* dela universitatea din *Petersburg*. (Rusia), cu scop de a ne cunoaște limba și datinele. Intr'un sat de lingă Orăștie, unde a popăsit peste noapte, *jeandarmii au pătruns noaptea în chilia învățatului, sub cuvînt că acesta ar fi... spion rusesc, care vrea să facă revoluție între Români!*

Sălbăticiile dela Arad. La 3/15 Martie, cu prilejul gălăgioasei serbări a revoluției ungurești dela 1848, Ungurii din Arad au săvîrșit rușinoase sălbăticii față de Români de acolo. Intre altele, haita de «patrioți» a spart ferestrele dela seminarul și dela alumneul român și ferestrele cîtor-va case românești, — pentru că nu erau iluminate.

Barbariile dela Oradea-Mare. Ne aducem aminte, că acum trei ani Ungurii și Jidanii dela Oradea-mare au spart ferestrele dela reședința episcopului român gr.-cat. Pave-

și dela seminarul român. Numai doi dintre sălbateci, anume Bertsei Cyörgy și Sas Ede au fost dați în judecată și osindiți la cite 6 luni închisoare. Dar *tabla și curia 'i-a liberat și pe aceștia de osindă*, pentru că fusese «patrioți»!

Biografia lui Iancu, frumoasa carte despre viața *Craiului Munților*, a fost confiscată în cursul anului 1898 la *Bucium-Cerb. Pretorul, însoțit de jeandarmi, a făcut perchisiție la preotul Todescu*, dar n'a găsit cartea. La un țaran a găsit-o și a confiscat-o, deși *cartea nu-'i oprită prin lege!*

«*Cabinetul negru*». Se știe, că în țara noastră stăpînirea e atît de nelegiuită încît *desface chiar și scrisorile*, ceea-ce se zice în toată lumea «*Cabinetul negru*».

Ministrul de justiție Erdélyi, lovind și mai cutezător în lege a dat la 6 Martie 1898 o poruncă, prin care silește oficiile postale să *predea procurorilor toate pachetele și scrisorile cari li-se par că pot fi bănuite, ca aceia, pe cele cari «ațîță» în contra «statului maghiar» să le confişte!*

RELATIA

DINTRE

STAT ȘI LEGEA MORALĂ

DUPĂ HENRICH VON TREITSCHKE

(Urmare)

De aici rezultă deci, că trebuie să facem o deosebire între morala publică și cea privată. Ordinea deosebitelor datorii trebuie să fie alta pentru Stat, decît pentru omul singuratic, căci Statul însemnează puterea. O întreagă serie de datorii, cari se impun omului singuratic, nici nu pot să existe pentru Stat. Datoria

de căpetenie a acestuia este totdeauna de a se afirma pe sine însuși. Această datorie este pentru el, absolut morală. Și de aceea trebuie să proclamăm, că dintre toate păcatele politice, *slăbiciunea* este cel mai damnabil și cel mai vrednic de dispreț; ea este un păcat împotriva spiritului sfînt al politicei.

În viața privată există slăbiciuni scuzaibile ale sufletului. Despre acestea nu poate fi vorba în Stat. El este putere, iar dacă el își tăgăduște aceasta a sa ființă, el trebuie condamnat cu toată asprimea. Să ne gîndim la ocîrmuirea lui Frederic Wilhelm IV. Generositatea și recunoștința sunt și ele virtuți politice, dar numai în cazul că ele nu contrazic scopului principal al politicei, conservățiunei propriei puteri. În anul 1849 se clătinau tronurile tuturor micilor principii germani Frederic Wilhelm IV făcu un pas, care putea fi aprobat: el dispuse, ca trupe prusiene să pătrună în Saxonia și Bavaria și restabili ordinea. Acum însă urmă un păcat de moarte. Existau oare Prusienii pentru ca să-și verse singele pentru regele Saxonini și al Bavariei.

Trebuie să resulte din aceasta un cîștig durabil pentru Prusia. Principii cei mititei și așa erau acum în mina Prusiei; era de ajuns ca trupele să rămînă lingă ei pînă ce ei se vor fi supus noului imperiu german. În loc de aceasta însă, regele dete ordin ca trupele să plece. Aceasta a fost o slăbiciune de neiertat, căci singele poporului prusian fu sacrificat pentru nimica.

Și înlăuntrul Statului, constituie puterea, menținerea și validitatea voinței lui suprema sa misiune. Un Stat, care admite cea mai mică îndoială față cu voința sa și legile sale, sdruncină el însuși sentimentul juridic. Ce slăbiciune sentimentală n'au dovedit principii germani prin exercițiul exagerat al dreptului lor de grație? Filantropii s'au văitat atît de mult în contra inoralității pedepsii cu moartea, în cit și principii se

infectase de temeri și astfel ajunserăm în Germania într'o epocă în care nu se mai decapita de loc. Spre mîntuirea noastră însă, veni infamul atentat *Hödel*, și imediat principii germani prinseră iarăși inimă. Ei bine, nu era oare această sentimentală practică a dreptului de grațiere aproape imorală?

Acest drept fusese dat principiilor germani, spre scopul, ca să concilieze contradicțiile, dintre aspra și obiectiva regulă a dreptului și dintre relațiunile subiective și abnorme ale singuraticelor casuri criminale. Nu era însă în întregimea nimărui o abrogă eu desăvîrșire pedeapsa cu moarte, ce era în vigoare.

Statul fiind o putere suverană, din această rațiune a lui rezultă, că el nu poate recunoaște vr'un arbitru deasupra sa și astfel obligațiunile de ordin juridic sunt supuse propriei sale hotăriri. Aceasta trebuie s'o avem în vedere și să nu ne apucăm să judecăm marile crize de Stat din punctul de vedere al avocatului.

Cînd Prusia a rupt pacea dela Tilsit ea era, din punctul de vedere al procedurii civile, de condamnat. Dar cine ar mai avea azi îndrăzneala să susțină așa ceva? Nici măcar Francezi nu mai susțin acest punct de vedere.

Tot așa este și cu tratatele internaționale, care nu sunt așa de imorale, ca acelea ce a fost siluit între Franța și Prusia. Fiecare stat are să-și reserve însuși a judeca și aprecia îndatoririle sale contractuate, iar istoricul nu poate să se mulțumească în asemenea chestiuni cu o măsură formală. El trebuie să pună întrebarea mai profund nu cumva datoria necondiționată a conservării propriu zicînd mează procedura Statului.

Așu a fost și în Italia, în 1859. În formă *Piemontul* era agresorul și Austria s'a plîns imediat de conturbarea păcii eterne. De fapt însă, Italia era de ani de zile într'o

stare de asediu. O asemenea stare nu o suportă nici o națiune nobilă și în fond, nu Piemontul ci Austria era agresorul, căci ea păcătuisese în mod nerușinat, de ani de zile, în contra celor mai înalte bunuri ale Italianilor.

(Va urma).

AURELIA CIONCA

În numărul 39 din Oct. a. c. al «*Famili*» din Oradea-mare, găsim următoarea schiță interesantă despre mica artistă *Aurelia Cionca* care deși numai în frageda vîrstă de 9 ani, s'a dovedit deja un extraordinar talent musical. Iată ce scrie «*Familia*» :

În lumea musicală română s'a ivit de curînd un talent nou, care a surprins toate cercurile și care promite un viitor strălucit.

Acest nou talent este o fetiță abia trecută de nouă ani, mica *Aurelia Cionca*, ale căreia aptitudini musicale ne inspiră încă de acuma credința, că dînsa are să devină prima pianistă română, cunoscută și aplaudată și de lumea străină.

În etatea așa de fragedă, nedespărțită încă de păpușele sale, mica noastră artistă, prin bogata sa cunoștință mucicală și în deosebi prin brilianta sa tehnică, s'a atras atențiunea Reginei României, care o pofteste adese-ori să ia parte la audițiunile musicale dela palat și care, drept aprețiere a talentului ei extraordinar, ia făcut cadou un pianino foarte prețios.

Aplaudată în concertelele sale dela București, dînsa a dat în vara trecută un concert la Sibiu, altul la Blăși, unde a încîntat tot auditorul, cel mai mare succes la avut însă la Beiuș, în concertul din 27 August a. c., cu ocaziunea adunării generale a Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român. Entuziasmul, ce a produs, ovațiunile ce i-s'au făcut, au electrisat pe toți și au lăsat impresiuni neșterse.

Bucuria generală se mai mărea și prin mîndria, că sărbătorita fetiță este odrasla unor părinți originari din Transilvania, de unde s'a ivit și cel mai mare poet în viață al neamului românesc.

Părintele său, d-l Ioan Cionca, trecut dela noi în România, de la 17 ani funcționează, ca profesor la școala superioară de fete a comunității evanghelice germane din București.

În capitala României s'a născut și fiica sa Aurelia, și anume la 4 Maiu 1889.

Abia în etate de 3 ani, mititica a dat probe de mare inclinațiune musicală.

Părinții săi văzîndu-i talentul, au cerut ajutorul celor mai distinși profesri. Primii ei coducători în arta musicală au fost Rudolf Peters, profesor la Conservatorul din București I. Gaeser organist al biserice evanghelice și d-șoara Margo Zehender. Mai tîrziu, distinsul pianist și compozitor Lubicz și L. Milde, fost profesor la conservatorul din Praga.

Progresul s'a arătat foarte repede.

Deja în etate de 5 ani a obținut un renume covîrșitor prin concertele, ce a dat, și în cari a executat cele mai grele compoziții ale giganților musicali, ca Mozart, Maydn, Beethoven etc.

La 23 Noembre 1897 dete un nou concert la Ateneul din București, sub Patronagiul Reginei, în mijlocul admirațiunii generale. «România Musicală» de atunci scrie despre acest debut următoarele: «Aurelia Cionca a executat cu bravură, fără nici o grije de dificultăți, punînd talentul ei genial la dispoziția coloritului musical. În toată ființa ei, nu e decît musica. O măsură precisă, egalitate în spontaneitatea lovirei acorourilor, agilitate foarte mare, nuanțază și frasează artistic; mai ales cadențelor le dă o mișcare pi nuanțare artistică».

Admirabilă ca interpretantă, fenomenala fetiță a început să facă și compoziții, numărul acestora se urcă la 30 și a cîntat din ele cîte-va prin concertele sale.

Toate aceste ne arată, că stăm în fața unui strălucit viitor musical. Dorim și credem, că viitorul acesta se va și realiza. În ultimile momente ale petrecerii sale între noi, fericitul său părinte a declarat emoționat la prînzul de despărțire din Oradea-

Mare, că conștiința de tată și de Român îl îndeamnă, să dea fetiței sale privilegiul a-și complecta studiile musicale. Spre scopul acesta cel mult peste doi ani o va duce la conservatorul din Lipsca, ori din Paris

Ii urăm din toată inima succesul cel mai mare.

Progrese economice în Banat

Un corespondent al «*Tribunei Poporului*» publică în acest ziar următoarele interesante date despre înaintarea Românilor din părțile *Făgetului*, în Banat.

Înainte cu vre-o 10 ani nimeni dintre noi, cei din jurul Făgetului, nu ar fi îndrăsnit măcar a cugeta la înființarea unei prăvălii române.

În așa ținut cu împrejurime nu tocmai bogată și cu așa puțini cărturari ca la noi, d-l protopresbiter din Făget, Sebastian *Olaru*, la îndemnul mai multora, înainte cu 3 ani a cutezat a mișca toate pietrile și astăzi avem «*Asociațiunea de consum*» în Făget, sau prăvălia românească; care înainte cu 2 ani s'a înființat și astăzi s'a ținut a doua adunare generală în localitatea prăvăliei.

Nu voesc a descrie în chip amănunțit starea acestei prăvălii atît de folositoare, ori a adunării generale.

Eu mă mărginesc numai să zic cîteva vorbe despre lucrurile mai de căpetenie.

Ședința adunării s'a deschis prin d-l protopresbiter ca președinte, cu o cuvîntare foarte potrivită.

După care a urmat d-l director al consumului, Toma F. *Haneș*, cu raportul său scurt dar bine redactat, despre afacerile anului trecut.

Ne-am bucurat îndeosebi, cînd am aflat că în anul trecut prăvălia noastră locuitorilor din jur a dăt pe așteptare în suma de peste 18.000 fl., ceea-ce se cerea din cauza anului trecut neroditor; aceasta sumă numai pentru d'ale hranei.

Ne-a mîngăiat pe toți acesta întîmplare, zicîndu-ne o întreprindere națională deși

cu un scurt trecut, câtă cîtă suferință a alinat.

D-l protopresbiter, ca președinte a mai adus la cunoștința adunării, că atît membrii direcțiunii, cît și membrii comitetului de supraveghere, în considerațiunea anului trecut rău, spre înaintarea prăvăliei: *nu vor pretinde marcele de prezență*, pînă la finea acestui an, ceea-ce s'a luat cu bucurie la cunoștință.

Onoare lor!

Mai are această prăvălie românească și alte părți bune și folositoare: Diligentul conducător al consumului, d-l Sabin Dobrean nu numai că a purtat prăvălia în rînd bun spre mulțumirea tuturor, ci și-a dat silița îndemnînd și instruind pe mai mulți săteni mai pricepuți din jur, de au început și ei se facă comerț cu prăvălii deschise prin comunele lor, cu articole trebuincioase de la un consum, cari pînă acum se portă bine. Ba ce e mai mult, în alte locuri au fost siliți a purta concurență cu străinii; dară numai de la spatele consumului nostru, ce se arată și pe această parte un pas înainte.

S'au pus pedeci peste pedeci din partea mai multora la această întreprindere. Voînța tare și nestrămutată împreună cu bună înțelegere însă peste toate a trecut.

Dacă un dușman mare — beția — s'ar mai putea delătura din părțile noastre, atunci viitorul acestui popor atît de impietat, ar fi mai frumos și s'ar putea năgăjdui că ori-ce ar da peste noi, —

Apa trece pietrele romîn!

O NOUA IZBINDA

Tribuna din Sibiu primește dela Lugoj o corespondență din care se vede că Românii bănățeni au reușit în fine să stoarcă recunoșterea unor drepturi ale lor. Iată părțile mai interesante ale acestei corespondențe:

Congregațiunea ordinară a comitatului Caraș-Severin, ținută la 10 Oct. c., a fost condusă de vice-comitele *Béla Litsek* și a decurs foarte neted.

S'a simțit o deprimare generală în sînul

partidei guvernamentale, fiind-că bagseamă sunt supărați, că guvernul nu a denumit comite suprem din fiii comitatului nostru.

Dreptul limbei române.

După deschiderea ședinței, membrul congregațiunii, d-l *Coriolan Brediceanu*, interpelează pentru faptul, că notarii comunali, și îndeosebi cei de naționalitate română, poartă protocoalele reprezentanței comunale și ale judeului comunal în limba maghiară, *în comune, unde afară de jidovul din sat alt neromân nu e*, și nici Jidovul nu știe ungurește; cu toate că limba oficioasă a comunelor, după statutele comunale, e cea română.

Dela notarii unguri mai vede omul cite o citație ori protocol în limba română, — pentru că ei nu sunt suspecți de nepatriotism, — dar dela notarii români, pînă să știu vecinic controlați și suspiționați, de bună-seamă pentru ca să evite tot felul de șicanări, — croiesc la protocoale și sentințe în limba maghiară; căci *«să le poată fi o altă limbă mai dragă decît limba învățată sugînd la fițele mamelor lor, asta nu o pot crede nici dacă toți ar jura în fața Ungurilor din țara întregă!»*

Interpelarea d-lui Brediceanu

«Aș voi să fac — zice oratorul — să se respecte drepturile poporului român garantate în lege și în statutele comunale Deci întreb:

a) *are d-l vicecomite cunoștință despre acest fapt de nerespectare a drepturilor poporului român, în special a limbei poporului român?*

b) *au notarii vre-o îndrumare deschisă sau ascunsă în această privință.*

c) *dacă nu au — precum cred că nu pot să aibă — are d-l vicecomite de gînd a îndruma pe notari, ca la afacerile comunelor să compună protocoalele și toate sentințele în limba oficioasă a comunelor și unde aceea e cea română, în limba română?*

Motivarea a făcut o interpelantul cu o vervă deosebită și plin de însuflețire națională, sbiciuind fără cruțare boala patriotică a șovinismului!

Răspunsul vicecomitelui.

Vicecomitele *Litsck* recunoaște îndreptățirea interpelațiunii și *promite* a da un circular în înțelesul, ca *notarii să facă protocoalele comunelor în limba oficioasă resp. română*, și dacă e de lipsă vre-o hotărîre pentru guvern, atunci să o traducă în limba maghiară!

D-l vicecomite crede, că notarii cari au călcat legea, — au făcut-o aceasta mai mult din comoditate, decît din rea voință.

Inscripții românești.

La raportul general al vicecomitetului și în special la cauzele de comunicațiune, membrul dr. *George Dobrin* atrage atențiunea vicecomitelui, că pe linia căii ferate *Vîrșeț — Ilia*, toate tablele, prin cari se avisează publicul a se feri de pericolul obvenient la trecerea trenurilor, sunt scrise numai «ungurește».

Un lucru fără scop acesta, într'un comitat ca al nostru, unde mai toate satele, pe unde trece linia căii ferate, sunt curat românești. Propune deci, ca d-l vicecomite să facă cele de lipsă la direcțiunea căii ferate, ca acest rău și inconvient să se delătore astfel, ca toate tablele să fie prevăzute și cu inscripții în *limba română*.

Vicecomitele promite a interveni pentru împlinirea acestei dorințe juste.

Medicii români.

La alegerea de medic din Mehadia, unde protopretorul *Fiola* nu a voit să candideze nici *un recurent român*, — numai ca să poate reuși candidatul său, un medic scos din Moldoda-veche. Alegerea s'a nimicit.

Părintele *Pepa*, din Mehadia, arată, că mai înainte tot Români au fost medici în Mehadia, ceea ce e și natural și mai bine pentru popor, ca *tot Român să fie medic*; de aceea propune, ca protopretorul să fie îndrumat a pune în concursul, ce se va excrie de nou, — precum s'a practicat mai nainte — și condițiunea, că *recurenții să cunoască perfect și limba română, ca limba preponderantei majorității a populațiunii*.

Propunerea părintelui *Pepa* produse mare și înfocată discuțiune, căci vicecomitele sus

ține, că e în contra lezei și știrbește dreptul de candidare al preotului.

Membrii dr. *Stefan Petrovici*, dr. *George Dobrin*, sprijiniți și de d-l Cor. *Brediceanu* în 2 rînduri, — unul mai temeinic decît celalalt, — arătară absurditatea opiniilor contrare. Tabăra guvernamentală nu avu nici o iotă de obiecționat, și ăst mod și d-l vicecomite *accepta* propunerea Românilor.

LUPTA ÎN COMITATE

Brașov, 16 Octombrie.

Congregația de toamnă a comitatului *Brașov* s'a ținut Sîmbătă la 15 Octombrie. După deschiderea adunării, fișpanul *Maurer* a lăsat să se cetească manifestul Impăratului către popoarele Ungariei. S'a cetit însă *numai în ungrește*.

În contra afișării numai în limba maghiară a manifestului, d-l *Murășianu* a anunțat o interpelație către vicișpanul, ear în congregație a ridicat cel dintîiu cuvîntul și a criticat purtarea căpeteniilor comitatense, cari nesocotesc cele două limbi, română și germană?

Interpelația făcută e de următorul cuprins:

1. De ce manifestul Maestății Sale către popoarele Sale a fost afișat pe zidurile orașului și în comunele comitatului numai în limba maghiară și nu și în limba română și germană?

2. Nu crede d-l vicișpan, că această întrelăsare foarte regretabilă trebuie să se coreagă, publicîndu-se manifestul prea înalt în toate trei limbile pe întreg teritoriul comitatului?

3. În fine, de ce nu s'a cetit nici în congregație acel manifest și în limba germană și română, ca să fie înțeles de toți membrii? Și nu voește d-l vicișpan să îndrepte imediat această eroare?

Fișpanul *Maurer* a împins nedreptățirea pînă acolo, în cît interpelantului, care s'a folosit de limba română, i-a denegat ori-ce răspuns, pe cuvînt, că *el numai la inter-*

pelări adresate în limba statului e îndatorat să răspundă.

D. Murășan după ce insistă să se dea răspuns și necăpătându-l a vestejit în aspri termini nelegiuirea ce se face drepturilor limbei române, totodată a anunțat *recurs în potrivă violentării dreptului de limbă.*

Membrii români ai congregației au părăsit cu toții sala comitatului, în care mamelucul guvernului fără pic de sfială a călcat în picioare drepturile limbei române.

Model de statistică școlară maghiară

Getim în ziarele locale maghiare, că poliția oradană a terminat conscrierea copiilor obligați pentru școală în Orarea-mare, conscrierea făcută — zice-se — cu ajutorul învățătorilor. În aceasta găsim următoarea curiozitate; numărul copiilor gr. or. e 536, al celor gr. c. 534, *iar numărul celor cu limba maternă română 25.* Care va să zică, statistica aceasta e făcută nu după cum e starea reală, ci precum ar dori să fie cei ce au compus-o; de aceea ne și îndoim, ca învățătorii români să fi contribuit la ea. Dacă în toată țara ast-fel se face statistica oficială, aceea nu e decât o mistificare tendențioasă, menită a seduce lumea, care nu știe cum se face la noi statistica.

METROPOLITUL MIRON

Metropolitul Miron a murit și Joi a fost dus la locașul de veci, cu toată pompa cuvenită.

Ziarele de peste munți au relevat cu această ocazie tot ce se putea spune bine despre defunctul arhiepiscop român.

În viață, el n'a avut mulți amici. Situația lui față cu guvernul maghiar era din cele mai dificile și adesea el a fost nevoit să facă lucruri, pe care de sigur ca Român el nu le-ar fi făcut.

Mulți l'au criticat cu asprime și chiar cu răutate. Mitropolitul Miron nu era om fără de păcate, — dar adesea el a știut să apere cu demnitate și cu succes interesele bisericii de sub arhipăstoria sa.

Oricine va scrie odată istoria lui și va ține seamă și de împrejurările extrem de grele în care el a trebuit să funcționeze, va ști să prețuească mai mult calitățile sale.

Acum, chestiunea principală care preocupă pe Românii de dincolo este alegerea noului Metropolit. Această alegere trebuie să se facă în cele trei luni după decederea fostului Metropolit.

Dintre candidați, se numesc în prima linie actualii Episcopi: P. S. S. Părintele *Popea* dela Caransebeș și P. S. S. Părintele *Mețian* dela Arad.

OBSTRUCȚIA MAGHIARĂ

Camera Austriacă s'a hotărât în fine să ia în desbateră proiectele privitoare la reînnoirea compromisului dintre Austria și Ungaria. Dar firește, că aceste desbateri nu însemnează că pactul economic între cele două state se va face. Opoziția germană din Austria discută proiectele numai ca să facă contelui *Thun* imposibilă guvernarea absolutistă cu ajutorul artic. 14 din constituție.

Cu alte cuvinte, opoziția germană a înlocuit obstrucționismul de pînă acuma cu o discuție calmă și lungă pînă la calendele grecești. În ori-ce cas, nici vorbă nu

poate fi de ocamdată ca aceste proiecte să poată trece prin Camera Austriacă. Mai ales, că Nemții au la îndemină obstrucția, pe care în fiecare moment pot să o pună din nou în practică și să tacă astfel imposibilă orice mai departe discuție.

Pină una alta, obstrucționismul și-a stabilit imperiul în Camera Maghiară. Opoziția de acolo nu vrea să știe de un nou provisor cu Austria, și nu vrea să auză de ridicare a cotei-părți a Ungariei, ridicare pe care ministrul austriac de finanțe, *Kaizl*, a pus o de câte-va ori în vedere. Și pentru-că *Kossuthistii* nu vor — așa zice ei — să facă treburile lui *Bánffy*, ci țin să proclame independența economică a Ungariei, de aceea au adoptat ei acum sistemul obstrucționist.

E însă o chestie, dacă acești onorabili oșanți cu sgardă guvernamentală se vor ține de angajamentul lor de a face imposibil guvernul lui *Bánffy*.

După antecedentele de pină acum, nu ne-am mira să vedem într'un moment dat că strajnica opoziție maghiară începe a face ochi galeși încruntatului Baron *Bánffy* cel cu sacul cu grăunțe în mina stîngă și cu biciul în cea dreaptă.

Amerika und es begann die sogenannte Repeal-Bewegung d. h. die Bestrebung, Irland von England völlig loszureissen und es völlig selbstständig zu machen.

Wäre es geographisch möglich, so würde heute in Irland und Amerika eine riesige nationale Einheits-Bestrebung vorhanden sein. Die wahre Quelle aber dieser Strömung liegt in der Unterdrückung dieses Volkes, in der Vorenthaltung der von ihm geforderten Autonomie.

Umsomehr machen sich solche secessionistische, oder wie man sie in Östreich-Ungarn nennt: irredentistische Bestrebungen bei national-bewussten aber national-politisch niedergehaltenen Völkern geltend, die in angrenzenden connationalen Staaten hausen.

Wird ein namhafter Theil einer Nationalität unterdrückt, so wirkt das Nationalgefühl zunächst nur im Sinne der Autonomie und Gleichheit mit den übrigen dasselbe Staatswesen bewohnenden Nationalitäten.

Dauert die untergeordnete Stellung, die Unterdrückung und Gefahr für das nationale-Leben fort, so sucht das aufgeregte Nationalgefühl Hilfe und so wird der im Anfang locale Kampf um Autonomie und Gleichheit zu einem Kampf um nationale Zusammenschliessung, um nationale Einheit des betreffenden Volksbruchtheiles mit dem angrenzenden Bruder- oder Verwandten-Volk. Jeder Unterdrückte sucht eben Kampfgenossen.

Die Italiener Venetiens und der Lombardei von Östreich bedrückt, bevormundet und mit der Germanisirung bedroht, suchen und fanden bald an dem anliegenden Italienerthum eine natürliche Stütze und aus der Einheit der bedrückten entspross die Einheit des freien und selbstständigen Italiens.

Nur der Druck und die gemeinschaftliche Gefahr erzeugen das Bedürfniss und dann auch die Bestrebung der nationalen Einheit.

Nationale Einheitsbestrebungen

UND DEREN

wirkliche Ursachen.

Bekanntlich bewohnen die Irländer eine Insel. Dieses Volk wähnt sich und ist thatsächlich ein unterdrücktes Volk. Das Wesen seiner Bestrebungen ist: Autonomie. Diese geforderte Autonomie Irlands wurde aber bis heute nicht gewährt. Da wendeten sich die Irländer um Hilfe nach dem transatlantischen-

Welch' mächtiger Faktor die französische Gefahr für die deutsche Einheit war ist allgemein bekannt und bedarf keiner weitläufigeren Erörterung.

Die Bedrückung und Unterordnung eines Volkes erzeugt auch das, sonst völlig unnatürliche Verlangen bei einem solchen Volke sich selbst mit einem, wenn nicht connationalen so doch rassenverwandten Volke, politisch zu einigen, um das unerträglich erscheinende Joch abzuschütteln.

Der Panslavismus hätte gewiss niemals jene Macht auf die Geister der Slavenvölker erlangt, die er heute thatsächlich besitzt, wenn diese Slavenvölker nicht stets von anderen, dazu noch stammfremden Nationen unterdrückt wären.

Wie überall so auch beim Panslavismus: seine Quelle ist die anhaltende Bedrückung, die Bevormundung.

Klarer noch und dazu direct controlirbar ist die Entwicklung secessionistischer Strömungen aus dem Bedrücktsein eines Volkes, bei den Rumänen in Österreich-Ungarn zu beobachten. Dieses sprichwörtlich kaiser- und reichstreue Volk fordert seit nahezu einem Säculum Autonomie im Bereiche der Habsburger Monarchie.

Darauf antworten die Magyaren mit Verfolgungen und das Resultat ist, dass sich die Habsburger Rumänen an ihre Stammesgenossen im rumänischen Königreiche um Hilfe wandten.

Vor Paar Jahren war bei den Rumänen Österreichs-Ungarns nicht die leiseste Spur irgend welcher irredentistischer Strömungen aufzuweisen.

Das Hilfesuchen jedoch erzeugt eine sich immer plastischer gestaltende Interessengemeinsamkeit zwischen den Rumänen hüben und drüben, das Wort von der Einheit aller Rumänen und der Zertrümmerung des Habsburger Reiches findet von Tag zu Tag immer mehr Anklang; heute-morgen, falls die Unterordnung und

Niederhaltung der Rumänen in Österreich-Ungarn nicht aufhören sollte wird die irredentistische Strömung immer mächtiger um zuletzt überhaupt nicht mehr zum beherrschen sein.

Die Schweiz ist auch ein Nationalitäten-Staat.

Doch da die Nationalitäten Aspirationen seiner drei Nationalitäten in den 22 Staats-Individualitäten ihre Befriedigung gefunden haben so ist es auch ganz natürlich, dass man dort von Irredentismus nichts zu hören bekommt.

Im Gegentheil, dort wirkt das Nationalgefühl centripetal, den Gesamtstaat kräftigend und seine allgemeine Cultur fördernd.

Ich weiss, dass das Exempel der Schweiz heute ziemlich banal geworden ist, nichtsdestomeniger bleibt dieses Ländchen für das Habsburger Reich ein lehrreiches Modell.

In Österreich sind nur die Deutschen Böhmens und Steiermarks einigermassen deutsch-irredentistischen Ideen zugänglich.

Warum denn wohl? Und *warum gerade die Deutschen dieser Provinzen?* Die Deutschen wollen sich selbst regieren, die langjährige Unmöglichkeit eine rein deutsche Regierung zu haben, namentlich aber die Systemlosigkeit der ganzen Nationalitäten-Politik versetzte die Deutschen Böhmens und Steiermarks in drohende Slavisirungs-Gefahr, daher der Wunsch, dieser Gefahr zu entinnen sich in der Tendenz bemerkbar macht, die deutsch-österreichischen Provinzen mit Deutschland zu vereinigen.

Die höchste Staatskunst ist im polynationalen wie im national-einheitlichen Staate dieselbe: die ethnischen Elemente, diese einzigen Stützen des Staates, zufrieden zu stellen, ihnen die Staatsangehörigkeit werthvoll erscheinen zu lassen.

Der nationale Kampf um Autonomie und später dann um Lossreissung und Vereinigung mit stammverwandten Ele-

menten ging noch überall aus der Bedrückung, aus der politischen Unterordnung und aus irgend einer Gefahr für die betreffende nationale Individualität hervor, — so auch in Österreich-Ungarn.

In der Geschichte entwickeln sich alle Ideen langsam aber stetig und schrittweise.

Nach der grossen Begeisterung für die Nationalitäten-Ideale in den 40 und 60 Jahren, wo es selbst den Gegnern dieser Idee nicht einfiel, die epochale Bedeutung und den tiefethischen Moment dieses Principis zu bezweifeln, kam eine Reaction, die kurz und bündig verkündete, die Nationalität sei für den Staat nicht maassgebend, der Staat sei Selbstzweck, folglich müsse man darnach trachten, die verschiedenen Nationalitäten nach und nach irgend Einer bevorzugten zu assimiliren.

Ja, man meinte auf gewissen Seiten die Nationalitäten-Fragen seien eitel Schwindel, es wohne ihnen keinerlei Existenzberechtigung inne, es handle sich blos um Brodfragen einzelner Agitatoren, die daran ein Lebensinteresse hätten, die nationalen Fragen zu schüren, die im Grunde ahnungslosen Bauern-Völker zu verhetzen und zu bethören, kurzum der Staat müsse zum Saturn werden und seine eigenen Völker verspeisen.

Wer die Verhältnisse in Österreich-Ungarn genau kennt, der wird auch zugeben, dass die nationale Idee heute noch alle Schichten der verschiedenen Nationalitäten mächtig beherrscht.

Deutsche, Tschechen, Italiener, Polen, Ruthenen, Rumänen, Serben, Slowaken, Kroaten, kurz alle Nationalitäten machen ausschliesslich nationale Politik.

Die ganze Todschweigungs-Taktik, alle Beschwichtigungs-Tendenzen sind zu Schanden geworden, die nationale Begeisterung beherrscht heute alle Völker des Habsburger Reiches; alle diese Völker fordern heute

geradeso, wie vor 40 Jahren, im Wesen dasselbe: National-Autonomie.

Eine Idee aber, die solange, so nachhaltig und ungestüm auf Befriedigung drängt muss als Eine sociallogisch durch und durch begründete, als Eine natürliche Strömung erachtet werden. Gegen Eine solche politische Natur-Idee kann man wohl Process führen, aber den Process gewinnt doch die mächtigere Natur dieses Principis.

Es giebt Politiker, die sich damit trösten, die Nationalitäten-Idee dürfte bald aufhören, die Massen zu begeistern. Gewiss, wird auch diese politische Idee, wie alle anderen einmal aufhören, die Geister in Bahn zu halten, aber offenbar erst dann, wenn die Nationalitätenfragen eben — dauernd gelöst sein werden.

Cessante causa, cessat effectus.

In ganz West-Europa haben die meisten Religions-Fragen längst aufgehört, politische Frage zu sein. Gerade so wird es auch mit den verschiedenen nationalen Frage sein, sie werden so lange bestehen, so lange man sie eben nicht gelöst haben wird.

In Macedonien giebt es aber noch immer religiöse Fragen — weil sie hier eben noch nicht dauernd gelöst wurden.

INFORMAȚIUNI

D. dr. L. Duparc, profesor din Elveția, publică în *Journal de Genève*, sub titlul «*En Roumanie*», o lungă corespondență datată din București și în care autorul arată bogățiile României în petrol și sare și și exprimă mirarea pentru lipsa de sistem cu care se exploatează aceste avuții naturale ale solului nostru.

Aflăm cu adînc regret, că Prea Cuv. Sa Părintele Arhimandrit *Dionisie* dela Bușteni, Președintele Secțiunii de Predeal a Ligii, și-a dat demisiunea din această funcțiune.

Nu cunoaștem cauzele cari au provocat această retragere, știm însă, că Secția Predealului încearcă o mare pierdere prin demisiunea acestui harnic Român și vrednic părinte sufletesc.

*

«*Bulletin mensuel de la Chambre de commerce de Constantinople*» face o lungă și elogioasă dare de seamă despre valoarea scrierei românească, apărută de curînd, a d-lui *dr. Gr. Antipa*, asupra conservelor alimentare.

*

Foaia oficioasă a stăpînirii maghiare dă la iveală următoarele pociri de nume: *Simion Drăgan* slujbaş la gara din Simeria și-a schimbat numele, adică i-l'au schimbat, în *Benedek*, *George Hurușu* tot slujbaş în Simeria a fost silit să-și pocească numele în *Halász*, *Mihaiu Hudacu*, slujbaş la căile ferate, în *Magyar*, *Mihaiu Buirța*, slujbaş la căile ferate, a fost silit să-și schimbe numele în *Hajdu*. Și ministrul unguresc a mai avut curajul să spună în dietă, că nu se fac siluiri cu maghiarisarea numelor. Dar maghiarisarea numelor celor patru slujbași ce alta e, dacă nu e siluire?!

*

Canonicul *Andrei Pop Liviu*, din Lugoj, murind, a lăsat din averea sa 10.000 fl. spre scopuri culturale și bisericești. Anume 5.000 fl. ca fundațiune pe seama diecesei gr. cat. române a Lugojului, și alte 5000 fl. ca fundațiune pentru burse pe seama tinerilor români. Aceasta din urmă sumă a lăsat'o în administrația capitlului metropolitan din Blaș.

*

Din excelenta revistă «*Economia Națională*» de sub redacția d-lui *C. I. Băicoianu*, a apărut numărul 9 cu următorul sumar:

A. D. Damianoff. — *Cauzele sinuciderii* (articol critic).

C. Neamțu. — *Învățămîntul comercial*.

Vucol Augustin. — *Asigurarea animalelor în contra epizooticilor prin societăți de asigurare ca măsură auxiliară de poliție sanitară veterinară.*

I. C. Munteanu. — *În cestiunea școlii comerciale grad. II, Galați.*

Critice și referate: C. I. Băicoianu: Școlile comerciale și reorganizarea lor, de I. G. Tufescu. Bibliografie.

*

Guvernul Bucovinei a adresat funcționarilor un cercular prin care îi invită să *învețe limba românească și cea ruteană*. Spre acest sfîrșit guvernul a dispus să se țină pentru funcționari cursuri, cu începere dela 15 Octombrie pînă la 1 Maiu. Aceste cursuri consistă din cîte 3 lecțiuni pe săptămîină. Guvernul atrage atențiunea funcționarilor, că de aci înainte la examenele politice-practice (de administrație) se va ține seamă de cunoștințele lingvistice ale candidaților.

*

Fanfaronul ex-rector al Universității din Budapesta, maniacul *Herczegh Károly*, mereu colindă cu un stat mojar de *Sanșo Panza* prin orașele locuite de Români, căutînd să înființeze pretutindene «*federațiuni naționale*» adică o nouă speță de societăți de maghiarisare. *Don Chișotul* panmaghiar a ajuns acum și la Temișoara unde a declamat scîrboasele și stupidele sale clișeuri și a tras un chef cu ungurii de acolo întru preamărirea «ideii maghiare de Stat.»

Deh, chefuri de astea sunt mai ușor de realizat decît maghiarisarea popoarelor.

POȘTA REDACȚIEI

D. Chael. Medalia ar trebui văzută și studiată mai întîiu de o persoană competentă. Scrie-ne cine o are?